

Yapısalcı Bir İnceleme: Cengiz Aytmatov'un 'Kızıl Elma'sı

A Structuralist Analysis: Cengiz Aytmatov's 'Kızıl Elma'

Ali Fuat Kuyumcu

Samsun / Türkiye

Z1282663@stu.omu.edu.tr

orcid: 0000-0001-5332-3274

Atıf Citation

Kuyumcu, Ali Fuat (2024).
Yapısalcı Bir İnceleme: Cengiz
Aytmatov'un 'Kızıl Elma'sı.
BABUR Research, 3 (1),
315-331.

Gönderim Submitted

17.03.2024

Revizyon Revision

12.04.2024

Kabul Accepted

15.04.2024

Yayın Tarihi Publication Date

07.06.2024

Öz

Yazınsal metinler anlatıbilimsel bir yöntemle incelendiğinde metnin barındırdığı anlam, öyküleme ve olay öyküsü, anlatıcının konumu, anlatı kişileri, zamansallık ve uzamsallıktan yola çıkarak yapılan okuma pratikleri ile yazar, metin ve okuyucu gerçekliğinin dışında yazınsal gerçeklikle ortaya çıkan yeni bir hakikat konumuna ulaşılabilir. Yapısal metin çözümleme yönteminin temel alındığı bu çalışmada 20 yy. dünya edebiyatının önemli yazarlarından Cengiz Aytmatov'un ilk dönem eserlerinden olan *Kızıl Elma* anlatısının kurgusal yapısının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada incelenen eserde insanların birbirleri ile olan ilişkilerinde var olan ama bir sebeple gerçek yaşamın gelgitleri arasında köreltilerek kaybolduğu düşünülen sevgi duygusunun bir obje ya da simge ile adeta tekrar vücuda gelmesi anlatılmaktadır. Böylece köreltiği düşünülen sevginin aslında gerçek sevgi olduğunu okuyucusuna anlatan yazınsal bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen edebî metinde hikâyenin çerçevesi "Kızıl Elma" figürü etrafında çizilerek simge mitolojik bir sembol olarak işlevselleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cengiz Aytmatov, anlatıbilim, kurmaca anlatım, yazınsal metin çözümleme, Kızıl Elma

Abstract

When literary texts are examined using a narratological approach, their meanings can be understood through reading practices that consider narration, plot, the narrator's position, narrative characters, temporality, and spatiality. This approach uncovers a new truth that emerges from literary reality, separate from the individual realities of the author, text, and reader. This study employs structural text analysis to explore the fictional structure of Chingiz Aytmatov's early work "Kızıl Elma", a significant piece in 20th-century world literature. The work illustrates how the feeling of love, thought to be dulled and lost in the vicissitudes of real life, is revitalized through an object or symbol. Thus, it conveys to the reader that this love, presumed dulled, is indeed genuine. In this literary text, the narrative framework is centered around the figure of "Kızıl Elma", with the symbol functioning as a mythological emblem, enriching the narrative with deeper meaning.

Keywords: Cengiz Aytmatov, narrative science, fictional narration, literary text analysis, Kızıl Elma

Giriş

Yazınsal metin ya da edebî metin kavramı yazarın içinde var olduğu toplumun duygu ve düşüncelerini kendi dünyasıyla harmanlayarak dilin zengin anlatım olanaklarıyla yeniden yarattığı gerçekliktir. Yazınsal metinler her ne kadar hakikate yaslanan bir yapıda olsa da temelde kurmaca bir anlayışla ele alınması onları gerçeklikten ayırır. Bu yapıdan dolayı edebî metinler dilin zengin kullanım olanaklarının sergilendiği, diğer yazınsal metinlerin ötesinde daha örtük ve dolaylı bir anlatımın yer aldığı metinler olarak da tanımlanabilir (Aydın & Torusdağ, 2014: 114).

Yazınsal metinlerde anlatı kavramı ise çok yönlü ele alınması gereken bir olgudur. Kavram tanım olarak “mantıksal bir çerçevede birbirine bağlı birden çok olayın tutarlı bir şekilde belirli bir zaman aralığında aktarılma durumudur” (Mutlu, 2004: 28-29). Kavramın ne olduğuna ilişkin iki tür yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki anlatımın sözlü gerçekleşen metinler üzerinden ele alırken ikinci yaklaşım ise içinde öykü barındıran her türlü metni anlatı olarak kabul eder. Bu da göstermektedir ki tıpkı roman, öykü, film ya da opera gibi senaryonun da bir anlatı türü olduğudur (Jahn, 2012: 48-51). Özetle anlatı, evrende geçmişten günümüze tüm toplulukların gündelik yaşayışlarında, kullandıkları dillerde, edebî kazanımlarında ve oluşturdukları kültürlerde bulduğumuz bütünlüğü var eden geniş yapı olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 1981: 77).

Anlatma ediminde önemli olan anlatma eylemini gerçekleştiren kişi yani anlatıcı kavramıdır. Anlatıcı kavramını ise açık anlatıcı ve kapalı anlatıcı olarak iki şekilde ele alınabilir. Açık anlatıcı dinleyicisi ile temas kuran kendinden bilgiler veren ve kimliğini kolayca fark ettiren anlatıcı tipidir. Kapalı anlatıcı ise açık anlatıcının tam tersi bir seyir izleyerek çoğu zaman dinleyicisine kendisini kapatan hatta cinsiyetini bile gizleyen tarafsız bir yanı vardır (Yılmaz, 2014: 114).

Çalışmada incelenen Kızıl Elma anlatısı Cengiz Aytmatov’un erken dönem kaleme aldığı eserlerindedir. Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’e bağlı Şeker Köyü’nde dünyaya gelen Aytmatov, çocuk denilecek yaşta babasını kaybetmiştir. Aytmatov bu durumun zorluğunun yaşarken bir diğer taraftan da İkinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesi ile dönemin getirdiği açlık ve sefalet ile de yüzleşmek durumunda kalmıştır. Erken yaşta çalışmaya başlayan Aytmatov eğitime ara vermemiştir. Önce Veteriner Teknik Okulu’nu sonrasında ise Tarım Enstitüsü’nü bitirmiş ve veteriner hekim olarak mezun olmuştur. Diplomat, çevirmen, gazeteci ve siyasetçi gibi birçok unvan sahibi olan Aytmatov, dünya edebiyatına kazandırdığı sayısız eser ile 20. yüzyılın en önemli yazarları arasında yerini almıştır.

Kızıl Elma kavramı gerek Türk tarihi gerekse Türk Edebiyat tarihi açısından sembolik bir değere sahiptir. Türk tarihi açısından cihan hâkimiyetini çağrıştıran Türk edebiyatında ise Turan arzusunun metinlere yansımaları ile sayısız manzumenin Türk Edebiyatına kazandırıldığını görmekteyiz. Cengiz Aytmatov’un bu eserinde ise

kavramın, öykünün muhtevası ile içselleştirilerek Âdem ile Havva kıssasındaki mitolojik anlatımı az da olsa çağrıştırdığı düşünülebilir. Kızıl Elma Türk Kültürü açısından mitsel bir öneme sahiptir. Kızıl elmaya yüklenen anlam ise bağ bozumundan sonra tesadüf eseri bağda bulunan iri sulu ve kırmızı bir elmanın sevilen bir kişi ile paylaşılmasıyla mutluluğun ve sevginin paylaşılmasıdır (Kırzioğlu, 2010: 89).

Aytmatov eserinde İsabiekov adında bir adamın ayrılmak üzere olduğu eşi Sabira ile olan durumunu kızları Anara'ya anlatabilme çabasının konu alındığı, özünde saf ve temiz bir aşkın anlatıldığı bir roman olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanın ana kahramanı İsabiekov, karısını seven fakat bu sevgiyi ona gösteremeyen bir mizaca sahiptir. Bu durum zamanla karısı ile arasının açılmasına neden olmuştur. Çünkü karısı Sabira kocasının ilgisizliğinden yakınmaktadır. Bu ilgisizlik evliliklerinde birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. İsabiekov evliliğinin bu duruma neden geldiği üzerine kendine birtakım sorular sormaktadır. Karısının kendisinden beklediği ilgiyi fazla abartılı bulmakla beraber aslında bu duruma gelmelerinde asıl kabahatli olarak kendisini görmektedir. Çünkü İsabiekov karısına karşı içine kapanık ve çekinken davranmaktaydı. Sonuçta İsabiekov evliliğindeki tüm bu olumsuzlukları mizaç uyumsuzluğuna bağlamıştır. Evliliklerinin kötüye gittiği bu evrede Sabira tezini vermek için Moskova'ya gitmiştir. Ancak bu gidişin altında yatan asıl neden İsabiekov ve Sabira'nın ayrılma kararı almasıdır. Sabira artık Moskova'dan dönmek istememektedir. İsabiekov bu durumu kızları Anara'ya anlatmak ve kızlarının kimin yanında yaşamayı tercih edeceğini öğrenmek için durumu Sabira'ya bir mektup yazarak bildirmek istemektedir. Kızı Anara odasında uyumaktadır. İsabiekov Anara'nın odasına girer. Onu uyandırarak durumu anlatarak tercihini öğrenmek istemektedir fakat bu durumun kızının üzerinde nasıl bir olumsuzluk doğuracağı fikri kafasını kurcalamaktadır. O anda İsabiekov'un aklına gündüz Anara ile yaptıkları kır gezisi gelir. Romanın anlatımı bu noktadan itibaren gündüz yaşananların anlatıldığı bir anlatı zamanında ilerler.

İsabiekov evliliğinin bitmek üzere olduğunu ve kızları Anara'nın kimin yanında kalmayı tercih edeceğini sormanın en uygun yerinin bir kır gezisi olduğuna karar verir. Kızı avluda oynarken ona seslenerek kır gezisine gideceklerini söylemiştir. Bu duruma çok sevinen Anara babası ile arabaya binerek uzun bir kır yolculuğuna çıkarlar. Baba her ne kadar konuyu arabada açmak istese de o sırada kızı arabanın radyosunda Roberto'nun yorumladığı Ave Maria şarkısını dinlemektedir. Artık kıra çok yaklaştımlardır. İsabiekov ailesiyle yazları bu kıra gelirdi. Ave Maria şarkısının melodileri İsabiekov kulağında çınladıkça gördüğü kır manzarası ve geçmiş anıları her şey onun için yeni bir anlam ve yeni bir görünüm kazanmaktadır. Yolculuğun sonuna gelinmiştir. Önlerinde bir elma bahçesi vardır ve İsabiekov aracı park eder. Kızı Anara araçtan iner inmez kırlarda koşmaya başlar. Elma bahçelerinin içinde koşturan kızı az sonra elinde bir "Kızıl Elma" ile babasının yanına döner. İsabiekov'un mutluluk habercisi olarak nitelendirdiği kızıl elma onu geçmişi derinliklerinde bir yolculuğa çıkarır.

O yıllarda savaş bittikten sonra şu anda öğretmenlik yaptığı Tarım Enstitüsü'ne okumak için gelmişti. İsabiekov'un da aralarında bulunduğu bir gurup öğrenciyi pancar sökümlünün yapıldığı Kolhozun tarlalarına götürmüşlerdir (Kolhoz, SSCB' de köylülerin ortaklaşa çalıştıkları tarım arazisi). Kolhoz dönüşü çok acıkan öğrenciler yolda gördükleri bir elma bahçesine girerler. Ürün toplanmış olsa da birkaç elma bulunur ve iştahla yerler. Elmalar bittiğinde tekrar elma aramak için bahçeye dalan öğrenciler bir tek elma bile bulamamışlardır. Bu sırada İsabiekov arkadaşlarında gizli elma bahçelerinin derinliklerinde gezerken gözüne bir parıltı gelir. Büyük elma ağaçlarının arasında sıkışmış küçük bir elma ağacının yaprakları arasında gizlenmiş iki yumruk büyüklüğünde parlak kıvı bir elma bulmuştur. İsabiekov bu güzel elmayı arkadaşları ile değil de platonik aşk beslediği bir kıza hediye etmek için ceketinin yırtık astarından içeri atarak saklar. Geç vakitte kaldığı yurda dönmüşlerdir. Elmayı çekmecesine saklar. Elmayı bulduğuna o kadar mutludur ki onu başka bir arkadaşının almasından çok korkar.

Bu korku onun rüyasına da girmiştir. Kolhozdayken bulduğu elmadan bahsettiği arkadaşı Sırık Aziz rüyasında elmayı çalmaktadır. Heyecanla yatağından kalkar ve çekmeceye bakar ama elma yerindedir. Bu durum onu okadar telaşlandırmaktadır ki ertesi gün derste Sırık Aziz'i sınıfta göremeyen İsabiekov koşarak odasına çıkar ama elmanın yerinde olduğunu görünce arkadaşına karşı böyle suçlayıcı olmasından dolayı üzüdür. İsabiekov okul çıkışı platonik aşk beslediği kıvı görmek için elmayı da yanına alarak belediye kütüphanesine gider. Akşama kadar beklese de sevgilisi gelmez. Ertesi gün yine aynı kütüphanede elmasıyla beraber beklemektedir. Kıvı kütüphanededir. Bu elmayı o hiç tanımadığı kıvı verdiğinde kıvın tepkisini çok merak ediyordu. Artık elmayı vermek için kendini hazır hissediyordu. Saat geç olmuş insanlar yavaş yavaş kütüphaneden çıkmaya başlamıştır. İsabiekov hemen elmayı kâğıda sararak kütüphanenin dışına çıkarak âşık olduğu kıvı beklemeye başlamıştır. Çok heyecanlıdır. Çünkü taş basamaklardan kıvın ayak seslerini duymaya başlamıştır. Tam kıvı yanından geçerken, İsabiekov ona yaklaşmak için bir adım atmış, ancak kıvı onu görmezden gelip yoluna devam etmiştir. İsabiekov kıvı seslenir kıvı dönüp ona bakar ve İsabiekov ona elmayı uzatır ama kıvı bu duruma çok sinirlenir ve kızarak kıvı elmadan uzaklaşır. Mutluluğu paylaşabileceği hatta ona sevdiğini söylemenin bir başka yolu gibi gördüğü kıvı elma artık elinde öylece kalmıştır. Hayal kırıklığı ile elmayı duvara fırlatarak parçalar.

İsabiekov sonraları birçok kıvı tanımıştır ama içinden hiçbirine bir kıvı elma vermek geçmemiştir. Fakat hayatının geri kalanında evlendiği kadın olan Sabira ondan içinden gelerek, ısrarla hep bir kıvı elma istemiştir ama İsabiekov bu durumu her zaman görmezden gelmiştir. Şimdi kıvı Anara ile kır bahçesinde kıvının bulunduğu o güzel kıvı elmaya bakarak yaptığı bu hatayı düşünmektedir. Yıllar önce reddedilen kendisinin yerinde artık karısı Sabira'yı koymuştur. Çünkü Sabira her zaman kendisinden sevgi isterken İsabiekov bu sevgiyi vermeyi reddetmiştir. Ve tek taraflı içinde sevgi olmayan bir beraberliği sürdürmüştür.

Bu çalışmada Aytmatov'un ilk dönem eserlerinden olan, aşkın saf ve tertemiz hâlinin anlatıldığı *Kızıl Elma* kısa romanının yapısal çözümleme yoluyla sistematik bir analizi yapılacaktır. Böylece hikâyede “*Kızıl Elma*” gibi bir objenin birçok duygu ile yeniden işlevselleştirilerek okuyucusunun karşısına çıkarılan anlatıda oluşturulmaya çalışılan derin (örtük) yapının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

1 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada yapısal çözümleme yönteminden faydalanılmıştır. Yöntem olarak Öztokat'ın (2005) “Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar” adlı kitabında belirlediği yöntem esas alınmıştır.

Öztokat göstergebilimsel, anlatıbilimsel ya da yapısal çözümleme yöntemlerinin kullandığı nitel araştırmalarda belirsizlikten hareket edilerek üzerinde çalışılan yazınsal metnin sağın bir okumasının yapılmasının gerekliliğinden bahseder. Böylece incelemesi yapılan yazınsal metin üzerinden *Mimésis* ve *Diégésis* kavramlarıyla başlatılan uygulama esasına dayalı bir çözümleme yoluna gidilmesini önerir.

Yöntemin uygulanmasında ise Yılmaz (2014) “Anlatı Yoluyla Dünyanın Zihinsel Yeniden Kurulumu: ‘Palto’, ‘Dönüşüm’ ve ‘Hayvan Çiftliği’ Romanlarının Alımlama Pratikleri Üzerine Bir İnceleme” adlı doktora tezindeki modelden faydalanılmıştır. Bu modelin tercih edilmesindeki asıl neden, Yılmaz'ın modelde karakter sıklığı, türsel açıdan rol dağılımı gibi bir takım somut verileri kullanması ve bu verileri tablo ve grafik şeklinde çalışmanın gerekli bölümlerinde göstermesidir (2014: 114). Bu durum üzerinde çalışma yapılan yazınsal metnin yüzeysel yapısının belirlenmesinde işlevsel bir katkı sağlamaktadır.

1.1 *Mimésis* ve *Diégésis* Kavramları

Anlatıbilim alanının, anlatmak/göstermek (telling/ showing) olarak karşıladığı *Diegesis*/*Mimésis* kavramlarının temelleri Antik Yunan'a kadar gitmektedir. Çıkış noktası olarak ise Platon'un *Devlet* ve Aristo'nun *Poetika* adlı eserleri referans alınmaktadır. Bu iki kavram bir metnin ifade edici ve içeriksel yönlerini ayırt etmek için kullanılır. *Mimésis*, bir metnin içeriğine odaklanırken, *diégésis*, metnin ifade edici yapısına işaret eder. Farklı edebî türler ve akımlar içinde, *mimetik* ve *diegetik* öğeler arasında ayrımlar görülebilir. Bu durum, sözel anlatı ve olayların aktarımının bir araya gelerek karmaşık bir bütünün oluşmasını sağlar (Öztokat, 2005: 116-119; Jahn, 2012: 45).

Platon *Devlet* adlı eserinde, Sokrates'in ideal devletin nasıl kurulacağı ve bu devleti koruyacak olan koruyucuların nasıl seçilip eğitileceği üzerine kurulu hikâyesinde *mimetik* ve *diegetik* öğeler kullanarak farklı karakterlerin bakış açılarını etkin bir şekilde ortaya koyar.

Bu hikâyede “anlatıcı, ses, bakış açısı, izleyicinin psikolojisi” gibi birçok unsur

arasında bağlantı sağlanarak ilkel bir anlatıbilim aracı ortaya konmuştur. Sokrates'in anlatımı, yalnızca karakterlerin diyalogları ve olay örgüsü aracılığıyla değil, aynı zamanda bu unsurların bir araya gelmesiyle oluşturulan bütünsel bir yapıya sahiptir. Ancak, Sokrates'te *Mimésis/Diegesis*, günümüz modern kullanımlarındaki gibi sadece "anlatmak/göstermek" ayrımı olarak bulunmanın ötesinde, anlatmanın iki farklı kipi olarak kendini gösterir. Bu yaklaşım, anlatının işlevselliğini ve derinliğini artırarak okuyucuya veya dinleyiciye daha zengin bir deneyim sunar.

Aristoteles de tıpkı Platon'un *Devlet* adlı eserinde olduğu gibi *diegesis* ve *mimesis* kavramlarını anlatı ve taklit ayrımında kullanır; *diegesis* doğrudan anlatıyı, *mimesis* ise dramatik taklidi ifade eder. Aristoteles *Poetika*'da Homeros'un eserlerini incelerken bu kavramları hem anlatı hem dramatik temsilin birleşimi olarak ele alır. Eserinde *diegetik* ve *mimetik* anlatı yöntemlerini birleştirerek karakterlerin doğrudan konuşmalarıyla dramatik bir temsil yaratmasını övgüyle ele alır.

Halliwell, makalesinde bu konuları ele alarak Sokrates'in ve Aristoteles'in eserlerindeki anlatım tekniklerinin önemini ve modern anlatı bilimdeki yerini detaylı bir şekilde incelemiştir (Halliwell, 2022: 314-326).

1.2 Anlatı ve Öyküleme

Anlatı, bir hikâyeyi veya sunumu içeren her türlü ifadeyi kapsar. Metin yoluyla, görsel sanatlar aracılığıyla veya bunların bir kombinasyonu ile ifade edilmişse de hepsi anlatı kategorisine girer. Dolayısıyla romanlar, tiyatro eserleri, filmler, karikatürler ve benzeri tüm ifade biçimleri, anlatı kavramı içinde değerlendirilir (Parin, 2017: 70)

Anlatı içinde yer bulan kişi ya da kahramanlar yazar gerçek dünyadan kurduğu ilişkilerden ortaya çıkar. Anlatının özü kurmacadır ve anlatımda kullanılan karakterlerde kurmacadır. Anlatı eğer yaşanmış bir olaydan esinlenerek oluşturulmuşsa hikâyeyi oluşturan karakterlerin fiziksel ya da ruhsal birtakım özelliklerinin gerçek kişileri yansıttığı söylenebilir (Nacaroğlu, 2022: 76).

Öztoakat, anlatıyı bir söylem olarak niteler ve anlatının yapısal çözümlemesi yapılırken durumsallık ve anlamsallık geçişlerinin incelenmesi gerekliliğine vurgu yapar. Durumsallık geçişlerini D durumundan D1 durumuna, anlamsallık geçişlerini ise A anlamından A1 anlamsallık durumuna geçiş olacak şekilde incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Böylece olay örgüsü zamanı içerisinde oluşan anlamsal değişimlerin ortaya çıkarılarak bütüncül bir şekilde okuma yapmak anlatının devinimi kavramak açısından uygun bir yöntem olacağını ifade etmektedir (Öztoakat, 2005: 119-124).

Genette, her anlatının bir öyküsü olduğu ve bu öykü içerisinde belirli karakterlerin yer aldığı olay örgüsü olduğunu bahsederek anlatıyı karakterlerin başından geçen olayların sunulduğu bir bildiriş biçimi olarak tanımlamaktadır (Genette, 2011: 13-14).

Anlatı ve öykü arasında birbirini etkileyen bir ilişkiden bahsetmek gerekir. Gérard

Genette tarafından kaleme alınan *Anlatının Söylemi* adlı eserde anlatı söylemi analizinde daima ilişkilerin incelenmesini gerektiğinden yola çıkılmasının gerekliliğinden bahseder. Yapılacak olan analizin özünü; anlatı ile hikâye, anlatı ile anlatılama ve hikâye ile anlatılama arasındaki ilişkiden ibaret görmektedir (Dervişcemaloğlu, 2007).

1.3 Anlatıcı

Yazınsal bir metinde anlatıcılığı bulmak “kim konuşuyor” sorusunu sormakla başlar. Anlatıcının kim olduğunu kavrayabilmek anlatıcı ile ilgili ne kadar çok bilgiye ulaşılabilirdiğiyle doğru orantılıdır (Jahn, 2012:16). Anlatıdaki anlatıcının tespitinde anlatıcı sesinin işitilebilirlik derecelendirmesi yoluna gitmiştir. Açık ve kapalılık terimini anlatıcının daha çok açık ya da daha az açık olabileceği kanaatini ifade eder. Böylelikle öykü anlatıcısının kullanacağı anlatı dilinde birinci şahıs anlatışı mı yoksa üçüncü şahıs anlatısını mı kullanacağı noktasında karar vermesi gerekmektedir.

Genette ise birinci ve üçüncü şahıs dilinde anlatım kavramlarını İçöyküsel ve Dışöyküsel anlatım olarak nitelemiştir. İçöyküsel anlatımda anlatıcı öykünün içinde birinci derecede yer alırken, dışöyküsel anlatımda olaylara müdahil olmayan anlatıcı olarak yer alır. Genette bu ayrımın dışında ikinci bir anlatıcı ayrımına daha dikkat çekmektedir. Anlatıcı öykünün içinde bir karakter olarak yer alıyorsa “benöyküsel anlatıcı” eğer anlatıcı hikâyenin içinde bir karakter olarak belirmiyorsa “elöyküsel anlatıcı” olarak anlatıcılığı konumlandırır (Öztokat, 2005: 124).

1.4 Anlatı Kişileri

Bir anlatı kurgusal ya da kurgusal olmasın hikâyede yer alan karakterler en az hikâyenin anlatıcısı kadar önemlidir.

Jahn, özellik kurgusal anlatılarda hikâye içerisinde yer alan kişilerin özgürce kurgulanabileceği bu nedenle birçok farklı karakter ve figürün anlatıda kullanılabileceğinden bahseder (Jahn, 2012).

Günümüzde karakter ve figür kavramları aynı iki kavram gibi ele alınsa da aslında iki farklı işlevi yerine getiren kurgusal varlık olarak nitelenebilir. Karakter, yazar tarafından kurgulanarak oluşturulmuş varlığı temsil ederken, figür ise karakterin idealize edilerek okuyucu açısından modelleştirilmesi olarak tanımlanabilir (Karataş, 2014: 60-79)

1.5 Olay Örgüsü

Olay örgüsü bir anlatıda gerçekleşen olayların belirli bir zaman diliminde neden sonuç ilişkisi içerisinde gerçekleşmesi olarak tanımlanabilir. Paul Ricoeur’ün *Zaman ve Anlatı Bir: Zaman-Olayörgüsü-Üçlü Mimesis* isimli kitabında olay örgüsü kavramını tanımlamıştır. Yazar eserinde “Olayörgüleştirme” alt başlığıyla konuya değinerek olay örgüsü kavramını *mythos* ve *mimesis* kavramları üzerinden Aristoteles’i referans göstererek kavramsal bir çerçeve çizmiştir. Burada *Mythos*; kurmak, işlemek, kompoze

etmek ve biçimlendirmek edinimleri sağlarken, Mimésis ise “mimetik etkinlik” yeni pratik ve canlı zamansal deneyimi içerisinde oluşturulan anlatı uyumluluğu/düzeni ifade etmektedir. Tüm bu çerçeveden hareketle ifade edilen uyum ve düzen bütünlüğünde Ricoeur olay örgüsünü; *“rastlantısalardan kavranabilir, tikelden tümeli, yanöyküselden zorunluyu ya da gerçeğe benzeri ortaya çıkarabilmek”* olarak tanımlamıştır (Ricoeur, 2007: 89-90).

1.6 Zamansallık

Ricoeur, anlatıda zaman mefhumunu “bireşimsel” bir bütünlüğe ulaştırılıp yeniden biçimlendirilerek geçmiş yorumlama pratiği olarak tanımlamaktadır (Ricoeur, 2007:34). Bu nedenle metinsel bir anlatının yapısal çözümlemesi yapılırken olay örgüsü içerisinde zaman kavramının da temel inceleme çabası içerisine dâhil etmek anlatı bütünlüğü açısından önemlidir. Öztokat, anlatıda zaman mefhumunu “sözcelem zamanı” ve “sözce zaman” olmak üzere iki farklı düzeyde ele almıştır. Sözcelem zamanı anlatı hikâyesinin kapsadığı zamanı ifade ederken, sözce zamanı ise öyküde kullanılan dilsel unsurlar üzerinden olayın zaman ve kesit açısından sınırlarını çizmektedir (Öztokat, 2005: 126-127).

1.7 Uzamsallık

Mieke Bal, Sahne ya da uzam kavramının anlatı içerisinde en az olay ya da kişiler kadar önemli temel bir öge olduğunu belirtmiştir (Bal, 1999: s.15). Fakat Bal’ın bu düşüncesi yeni bir düşüncedir ve anlatı üzerine yapılan analizlerde uzamsallık üzerine günümüz dönemlerine gelinceye kadar gerekli önem gösterilmemiştir. Bu göz ardı durumunun nedeni olaylarla kurulu olan anlatıda olay örgüsünün oluşturulmasında öncelikli olarak zamansallık durumuna öncelik verilmesinden kaynaklanmaktadır (Yeşil, 2015: 2).

Anlatı üzerine önemli araştırmalar yapan Bakhtin’ in 1937-38 yılları arasında kaleme aldığı “Forms of Time and of the Chronotope in the Novel” adlı denemesinde “kronotop” (uzam-zaman) terimini alana kazandırarak bir anlatının yalnızca zaman mevhumundan ibaret olmadığını zaman ve uzam ile var olduğunu belirtmiştir (Bakhtin, 1994). Anlatıda uzamsallık kavramı da tıpkı zamansallık kavramı gibi iki kısma ayrılır. Öyküleme uzamı ve öykü uzamı vardır bu ikisi birbirinden farklı kavramlardır. Öykülemenin uzamı “Sözcelem” iken Öykünün uzamı ise “Sözce” uzamıdır. Uzam zaman ve kişi anlatı yerlemlerini oluşturur (Öztokat, 2005: 127-129; Yılmaz, 2014: 112; Yücel, 1979: 11).

1.8 Betimleme

Genel anlamda betimleme, anlatısı yapılan yazınsal metinde gerçekleşen olay ve kişilerin içerisinde buldukları döneme uygun, dönemi yansıtan bir çerçevede yansıtma işlevi olarak tanımlanır. Betimleme söylemin bir türüdür ve okuyucunun gözlemleme, odaklanma ve bilgilenme gibi bir takım bilişsel etkinliklerini kapsayan süreç olarak değerlendirilir (Öztokat, 2005: 129-130).

1.9 Çokseslilik

Bakhtin'den aktaran **Öztoakat**, bir anlatıda anlatıyı kaleme alan kişinin mesleki dili ve anlatı karakterlerinin dil kullanımlarının farklılaşmasına dikkat çekmektedir. Doğrudan söylem ve aktarılan söylem olarak adlandırılan bu iki durum karma bir dilin oluşmasına neden olmaktadır. Anlatı dilinin çok söylemli olması dilinin 'de çok söylemli olmasını sağlar. Böylelikle anlatılan ya da alıntılanan söylem konuşmacının özgünlüğünü de korumaktadır (Öztoakat, 2005: 130-131).

1.10 Anlatı Düzeyleri

Anlatı düzeyleri öyküleme durumunu ilgilendiren bir kavramdır. Eğer anlatıda bir den çok anlatıcı var ise bu kavramdan bahsedilir. Greimas'den anlatan Öztoakat, anlatı geniş ise bu durumda kapsayan ve kapsanan anlatıların varlığından söz edilebileceğinden bahseder.

Bahsedilen durumda kapsayan anlatı öykünün merkezinde yer alırken, kapsanan anlatı ise gerçeklik hissi uyandırarak anlatıda öyküye giriş niteliğinde bir anlatı durumunu tanımlar. Merkezde yer alan kapsayan öykü birinci düzey olarak ele alınırsa burada birincil düzey bir anlatıcı konumundan bahsedilebilir. Bu durumda kapsanan anlatı ikinci düzeyde ele alınırken buradaki anlatıcı ikincil düzey bir anlatıcı konumunda yer almaktadır. İç içe geçen bu anlatı yapıları modern anlatılarda söylemin gerçekte olan ilişkisini garanti altına almaktan ziyade anlatı stratejileri oluşturmak amacıyla kullanılmaktadır (Öztoakat, 2005: 132).

2 Bulgular

2.1 Öyküleme

Aytmatov'un "Kızıl Elma" kısa romanının anlatısının dokuz farklı başlıkta öykülediğini söyleyebiliriz. Durumsallık geçişi olarak nitelendireceğimiz bu dokuz bölüm şu şekilde gerçekleşmektedir.

2.2 Durumsallık Geçişleri

D1 ----->	D2 ----->	D3 ----->	D4 ----->
(Mektup Yazma İsteği)	(Sorgulama)	(Kır Gezisi)	(Kızıl Elma)
D5 ----->	D6 ----->	D7 ----->	D8 ----->
(Aşk Hikâyesi)	(Reddedilme)	(Gerçeği Görme)	(Pişmanlık)
D9 ----->			
(Yeni Karar)			

Kızıl Elma kısa romanında durumsallık geçişlerinin yol açtığı anlam geçişleri aşağıdaki gibi gerçekleşmektedir.

2.3 Anlam Geçişleri

A1 İsabiekov kendini, ayrılmak üzere olduğu eşine kızının kimde kalacağını belirtmek üzere bir mektup yazarken bulur.

A2 İsabiekov mektubunu yazmaya başlamadan önce bu durumu sorgular ve yanında bulunan camda uzun uzun dışarıya bakarak çocuk bahçesinde el ele dolaşan gençlerde kendi gençliğini görür. Neden bu durumda olduğunu sorgular.

A3 Kızına annesinden ayrılmak üzere olduğunu ve kimde kalacağı konusunda bir tercih yapması gerektiğini bir kır gezisinde söylemeye karar verir ve kızıyla birlikte aracına binerek bir kır gezisine çıkar.

A4 Kırılarda koşup oynayan kızının kızıl bir elma bulması İsabiekov'un zihninde geçmişe dair birçok hatıranın canlanmasına neden olmuştur.

A5 Anlatı bu noktada bir aşk hikâyesi ile devam eder. İsabiekov gençliğinde bulunduğu kızıl bir elmayı platonik aşk beslediği ama hiç tanımadığı bir kıza verir. Buradaki kızıl elma adeta ilanı aşkın bir objesi gibi okuyucuya sunulur.

A6 İsabiekov hiç tanımadığı bu kıızı sadece şehir kütüphanesinde görmektedir. Yine bir akşam okul çıkışı kütüphaneye gider ve kıza elmayı verir fakat hiç tahmin etmediği bir tepki ile karşılaşarak kız tarafından reddedilir.

A7 Hatırladığı bu olay İsabiekov'un birtakım gerçekleri görmesine vesile olur. Yıllardır ondan hiçbir karşılık beklemeden kızıl elma bekleyen karısı Sabira'yı düşünür. Ona karşı hiçbir zaman beklediği ilgi ve sevgiyi göstermemiştir.

A8 Bu durum İsabiekov'u çok üzmüştür. Geçmişte karısı Sabira için yapmadıkları ya da yapamadıkları için çok pişmandır.

A9 Kızının seslenmesiyle İsabiekov kendine gelir. Hayalleri bir kenara bırakır. Kızı bulunduğu elmayı annesine vermek istediğini söyler. Böylelikle karısından ayrılma kararından vaz geçen İsabiekov kızının sunduğu fikirle yeni bir karar alır. Kızı Anara ile "Kızıl Elmayı" en başından itibaren hak eden karısı Sabira'ya götüreceklerdir.

D ve **A** olarak sembolize edilen Durumsallık ve anlamsallık geçişleri çizgisel olarak ardarda okunduğunda öykünün ilerleme şablonunu bize göstermektedir.

2.4 Anlatıcının Konumu

Aytmatov'un "Kızıl Elma" kısa romanında anlatıcının konumu dış öyküsel ve elöyküselidir. Bu durumu tablo 1 de görebilmekteyiz.

	Benöyküsel	Elöyküsel
İçöyküsel		
Dış Öyküsel		X

Tablo 1. "Kızıl Elma" Romanı Anlatıcı Konumu

Aytmatov *Kızıl Elma*' da anlatıcı konumunu Tanrısal anlatıcı olarak belirlemiştir. Çünkü anlatıcı hikâyeyi bilen gören olaylara müdahil olmayan ama her zaman bir gözlemci olarak hikâyenin seyrine hâkim olan bir konumdur. Hikâyeden bir alıntı ile anlatıcının konumunun daha iyi kavranacağı düşünülebilir.

“Akşam üzeri elmayı bir kâğıda sarıp koltuğuna sıkıştıran İsabiekov kütüphanenin yolunu tuttu. Her zamankinden daha erken geldi kütüphaneye ve her zaman olduğu gibi kapının hemen karşısındaki masaya geçip kitaplarını, defterlerini bıraktı”(Aytmatov, 1992: 27).

Alıntı çerçevesinde anlatıcının konumu incelendiğinde sadece aktaran ve öykünün dışında bulunarak bir kişi konumunda olarak anlatıcı dışöyküsel ve elöyküsel konumda olduğu gözükmektedir.

2.5 Anlatı Karakterleri

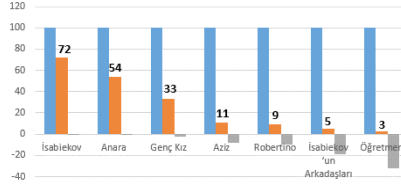
Kızıl Elma kısa romanı incelendiğinde karakterlerin neredeyse tamamının bir isimle anıldığı ve bu kişilerin bir takım fiziksel özelliklerinden de anlatıcı tarafından bahsedildiğini görmekteyiz. Hikâyenin karakterleri arasında yalnızca İsabiekov 'un okul yıllarında âşık olduğu kişi ile kır gezisine çıktığı okul arkadaşları olarak bahsedilen birtakım karakterlerin isimlerinin belirtilmediği görülmektedir.

Karakterlerin hikâye içerisindeki konumların daha iyi anlaşılabilmesi açısından karakter özelliklerini yansıtan bir tablonun oluşturulması uygun olacaktır. Tablo 2 de karakterlere ait özelliklerin neler olduğu belirtilmiştir.

Karakter İsmi	Karakter Özellikleri	Karakterin Konumu
İsabiekov	Köyde büyümüş, büyüdüğü çevreyi yansıtan içe kapanık, üzgün.	Başkahraman
Sabira	İsabiekov'un karısı, albenisi olan, çekici, ilgi bekleyen gururlu şehirde yetişmiş.	Folyo karakter
Anara	İsabiekov'un kızı, ince örgülü saçlı, iri kahverengi gözlü, müzikten hoşlanan, ince ruhlu.	İkinci derece kahraman
Sırık Aziz	İsabiekov'un okul arkadaşı, yaramaz, şakayı seven.	Folyo karakter
Genç Kız	İsabiekov'un platonik aşkı, kendini beğenmiş, çevresine karşı hoşgörüsüz.	Folyo karakter
Robertino	Kır gezisine gidilirken araçta dinlenen müziği seslendiren kişi.	Önemsiz karakter
İsabiekov 'un Arkadaşları	İsabiekov'un okul arkadaşları. Haklarında herhangi bir bilgi yok.	Önemsiz karakterler
Öğretmen	İsabiekov'un okuldaki biyoloji öğretmeni. Hakkında fazla bir bilgi yok.	Koro karakter

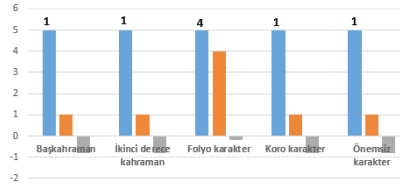
Tablo 2. “*Kızıl Elma*” Romanı Karakter Tablosu

Aytmatov'un *Kızıl Elma* adlı kısa romanında toplam sekiz karakter temsil edilmektedir. Bu karakterlerin bir tanesi başkahraman olarak hikâyede yerini alırken diğer karakterleri birçoğu folyo karakterler olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Şekil 1. Karakter Sıklığı dağılımı.

Karakter sıklığını gösteren grafik incelendiğinde başkahramanın öykün genelinde yer aldığı görülmektedir. İkinci derece karakterin ise başkarakterden sonra hikâyede en çok vurgu yapılan karakter olarak yerini almaktadır. Hikâyede folyo karakterlerin belirme sıklığı da dikkate değerdir.

Şekil 2. Karakter Türleri Sıklığı.

Kızıl Elma anlatısında, en sık kullanılan karakter türünün folyo karakter olduğu görülmektedir. Anlatıda yer alan dört farklı folyo karaktere yüklenen diyalektik özellikler başkahramanın dikkat çekici bir konuma gelmesini sağlamaktadır.

Bu bağlamda anlatıda folyo karakter kullanım sıklığına gidilmesinin başkahramanın niteliklerini ve gelişimini vurgulamak açısından önemli katkılar sunduğu ifade edilebilir. Ayrıca folyo karakter kullanımı ile ana karakterin zıt veya tamamlayıcı özellikleri parlatılarak olay örgüsünün ve temaların derinleştirilmesine yardımcı olduğu ifade edilebilir.

Anlatıda folyo karakterlerin dışında kalan karakter tiplerinin sıklığı bir olarak görülmektedir. Bunlar sırasıyla, başkahraman, ikinci derece kahraman, koro karakter ve önemsiz karakter olarak sıralanabilir.

2.6 Zamansallık

Kızıl Elma anlatısında zaman mefhumunun yazar tarafından ana karakteri üzerinden şekillendirildiği görülmektedir. Bu açıdan öykü zamansallık boyutunda incelendiğinde geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman boyutunda kurgulandığı söylenebilir.

Ana karakter İsabiekov'u öğrencilik zamanlarında yaşadığı platonik aşk hikâyesi geçmiş zaman anlatısı olarak karşımıza çıkarken, hâlihazırda evliliğinde süre gelen sorunlar şimdiki zaman diliminde anlatılmaktadır. Ana karakterin bir kır gezisinde kızının bulunduğu kızıl elma ile geçmişteki anıları hatırlayarak bu durumdan kendince bir ders çıkarması sonrasında Moskova'ya karısının yanına gitme planı, anlatının gelecek zaman kavramı ile ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Kızıl Elma hikâyesinde vuku bulunduğu zaman dilimine baktığımızda ise yaklaşık üç günlük bir zaman diliminden bahsedebiliriz. İlk gün kahramanın yazmak istediği bir mektupla başlarken bu zaman dilimi akşam kızının odasına giderek onu uyandırmak istemesi ama bunu başaramaması ile son bulmaktadır. İkinci günde ise bir kır organizasyonu için yola çıkılır ve burada ana karakter kızının bulunduğu bir kızıl elma ile geçmişini hatırlayarak hatalarıyla yüzleşme durumundadır. Üçüncü gün olarak ise İsabiekov'u kızının, babasının çalışma masasında Moskova'ya çekilmek üzere yazılmış bir telgrafi bulması olarak yorumlayabiliriz. Bu durum kır gezisinden döndüklerini ve sürecin ertesi gün yaşandığının bir göstergesidir.

Kızıl Elma hikâyesinde vakaların gerçekleştiği zaman dilimine bakıldığında yaklaşık üç günlük bir zaman diliminden bahsedebiliriz. İlk gün kahramanın yazmak istediği bir mektupla başlarken bu zaman dilimi akşam kızının odasına giderek onu uyandırmak istemesi ama bunu başaramaması ile son bulmaktadır. İkinci günde ise bir kır organizasyonu için yola çıkılır ve burada ana karakter kızının bulunduğu bir kızıl elma ile geçmişini hatırlayarak hatalarıyla yüzleşme durumundadır. Üçüncü gün olarak ise İsabiekov'u kızının, babasının çalışma masasında Moskova'ya çekilmek üzere yazılmış bir telgrafi bulması olarak yorumlayabiliriz. Bu durum kır gezisinden döndüklerini ve sürecin ertesi gün yaşandığının bir göstergesidir.

2.7 Uzamsallık

Kızıl Elma hikâyesini mekân boyutunda incelendiğinde bazı mekânların net bir şekilde tasvir edildiği görülmektedir. Bu mekânlar sırasıyla ev, kır, elma bahçesi, enstitü ve kütüphanedir.

Hikâyenin başladığı mekân olarak tasvir edilen ev ana karakterin içinde bulunduğu ruh halinin okuyucuya ilk yansıtıldığı mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde hikâyenin mekân boyutuna ait özellikler görülmektedir.

	Mekânın Özellikleri	Mekânın Konumu
Ev	Ayrıntılı betimleme yok, Mektup ve telgrafın yazıldığı oda, odanın penceresi ve evin pencereden görünen avlusu ile Anara'nın odası mekânla ilgili vurgu yapılan bölümlerdir.	Birinci derece önemli, İsabievov'un halihazırda kızıyla, öncesinde ise karısının da içinde bulunduğu ailecek yaşanan yuva.
Kır	Merkezi bir mekân olma özelliğine sahiptir. Hikâye de iki farklı olay bu mekânda tasvir edilmektedir.	Hikâyenin çerçevesini oluşturan mekândır. Kızıl elmanın bulunduğu elma bahçesi buradadır.
Elma Bahçesi	Ana yola yakın, büyük elma ağaçlarının olduğu, içerisinde kızarmış yapraklarını dökülmediği küçük bir elma ağacının olduğu mekân	Kır mekânı ile bağlantılı bir mekândır. Bahçenin güzelliğinden bolca bahsedilirken kızıl elmanın bulunduğu mekân olarak yüksek önem atfedilmiştir.
Enstitü	Bir tarım enstitüsü olarak anlatıda geçmektedir. Hangi şehirde olduğu bilinmemekle birlikte. İsabievov ve kızının yaşadığı şehirde olduğu bilinmektedir.	İkinci derece önemli bir mekân olarak tasvir edilmektedir. İsabievov'un öğrencilik yıllarının geçtiği ve halihazırda öğretmen olarak atandığı mekândır.
Yatakhane	Enstitü içerisinde bir mekân olarak dikkat çekmektedir.	Kızıl Elma'nın bir dönem yatakhane odasında İsabievov tarafından çekmede saklandığı mekân olarak hikâyede yerini almaktadır.
Kütüphane	Platonik aşk ile karşılaşılan kutsal bir mekân olarak tasvir edilmektedir.	Birinci derecede önemli, sevgiliye sunulan Kızıl Elma bu mekânda reddedilmiştir.
Park	Kütüphane yolu üzerinde bulunan ve genç kızlar ile genç erkeklerin dans ettikleri mekân olarak tasvir edilmektedir.	İkinci derecede önemli bir mekân olarak nitelendirilebilir. İsabievov kütüphaneye giderken bu parkın önünden geçmektedir. Her geçişinde dans eden genç çiftleri gören İsabievov bu çiftler arasından en güzel olanı seçer ve kızın yerine sevdiği kadını, kavalyesi olan erkeğin yerine ise kendini koyarak âdeta o anı içselleştirerek yaşamaktadır.

Tablo 3. "Kızıl Elma" Romanı Mekân Tablosu

Olay örgüsünün şekillendiği asıl mekânlar dışında tam olarak tasviri yapılmayan fakat olay örgüsü içerisinde yer edinen birtakım mekânlarında olduğu görülmektedir. Bu mekânlar İsabievov'un doğduğu Alin köyü ile karısının tezini sunmak için gittiği ve ayrılma kararlarından dolayı tekrar geri dönmeyi düşünmeyerek kalmaya devam ettiğini Moskova şehridir.

Sonuç

Dünya edebiyatının önemli isimlerinden olan Aytmatov 176 dile çevrilen eserleri ile dünya edebiyatında en fazla tanınan Türk yazar olarak nitelendirilmektedir. Çalışma çerçevesinde incelediğimiz Kızıl Elma öyküsü Aytmatov'un erken dönem eserlerindedir. Anlatı bir şehir hikâyesi aynı zamanda unutulmaya yüz tutmuş tertemiz sevginin de dile getirildiği bir aşk hikâyesidir.

İnsanoğlunun yaşamı içerisinde karşılaştığı birçok güçlüğün ve mücadelenin ustalıklı anlatıldığı öyküde Aytmatov'un yaşamına dair birtakım bilgilere de ulaşılabilmektedir. Aytmatov'un gerçek yaşamında karşılaştığı bazı zorlukları Kızıl Elma anlatısında da görebilmekteyiz. Örneğin, anlatıda zaman ve mekân mefhumu örtük bir yapıyla sunulmuş olsa da hikâyenin zamanı ile ilgili birtakım ipuçları verilmektedir.

Hikâyeden bir alıntı olan “*Savaştan sonra, şimdi öğretmenlik yaptığım Tarım Enstitüsünde okumak için şehre gelmiştim*”(Aytmatov, 1992: 20). cümlesinde, İkinci Dünya Savaşı'nın 1945 yılında sona erdiğinden hareketle öykü zamanının da 1945-1955 tarihleri arası bir döneme denk geldiği söylenebilir. Yazar gerçek yaşamında 1948 yılında Tarım Enstitüsü'nde okumaya başlamıştır. Hikâyenin ana karakteri konumunda olan İsabiekov'un yukarıdaki alıntıdan anlaşıldığı üzere aynı tarihlerde Köy Enstitüsünde okumak için şehre gelmesi ana karakter ile yazarın kimliklerin çakıştığını göstermektedir.

Kızıl Elma anlatısında dönemin zorlukları sıklıkla vurgulanmıştır. Bu açıdan bakıldığında yine yazarın gerçek yaşantısında yaşadığı zorluklar ile bir benzeşmenin oluşturulduğunu görmekteyiz. Hikâyeden bir alıntı olan “*Bir sabah yine böyle bir sonbahar gününde, onun da aralarında bulunduğu bir gurup öğrenciyi, çakıl yoldan (o zamanlar daha katran dökülmemişti bu yola)kolhozun tarlalarında pancar sökmeye getirmişlerdi. Bütün gün pancar söktüler. Kara ekmekten ibaret olan tayınlarını çoktan yemişler ve akşamüzeri şehre dönmek için yola koyulmuşlardı. Aç ve yorgundular*” (Aytmatov, 1992: 20) cümlesinde dönemin zorlukları, çekilen açlık ve sefalet açıkça görülebilmektedir.

Genel anlamıyla anlatının karakterlerine göz attığımızda anlatı ile uyumlu bir portrenin çizildiğini söyleyebiliriz. Anlatıdaki karakterlerin; yaşanılan dönemin toplumsal ve ekonomik boyutunu yansıtan bir çerçevede çizildiği görülmektedir. Örneğin anlatıda tematik güç konumunda bulunan İsabiekov karakteri Tarım Enstitüsüne okumaya gelmiş saf ve temiz bir Anadolu çocuğu görünümündedir. Hikâyeden alınan şu alıntıda bu durum çok daha iyi anlaşılabilir. “*Kendisi ise yüzlerce ve yüzlerce öğrenciden biri, bir köy çocuğu idi. Üzerinde asker ağabeyinden kalma bir ceket, ayaklarında asker ayakkabısı, bir de asker çantası vardı*” (Aytmatov, 1992:20). İsabiekov'un aksine âşık olduğu kız ise zengin şehirli bir kadın figürünü temsil eder. “*Göz ucuyla onun pürüzsüz profiline, itina ile taranmış saçlarına, düşünceye dalmışçasına inen kirpiklerine. Defterine hızlı hızlı notlar alan zarif eline bakmaktan büyük zevk alıyordu*” (Aytmatov, 1992: 23). Alıntıdan da anlaşılacağı üzere bu durum net bir şekilde okuyucuya hissettirilmektedir.

Sonuç olarak yapısal çözümlemesi yapılan kısa hikâye de yazar gençlik yıllarında yaşadığı birtakım zorlukları okuyucusuna yansıttığı, sevgi gibi önemli bir duyguyu Kızıl Elma gibi Türk tarihi açısından önemli bir simge ile mitleştirerek okuyucusuna hissettirdiği önemli bir yazınsal metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Birbiri ardına gerçekleşen yitirilerin peşinden tekrar yeşeren umutların anlatıldığı kısa hikâyede, her çocuk gibi anne ve babasının ayrılmasını kabullenemeyen bir çocuğun masum çabası ile ailesine tekrar kavuşabilmesinin konu edindiği etkileyici bir aşk hikâyesi olarak tanımlanabilir.

Kaynakça

- Aydın, İ. & Torusdağ, G. (2014). Türkçe Öğretimi Çerçevesinde Yazınsal Bir Metin Çözümleme Örneği Olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hediye'si. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 3 (4) , 109-134. Doi: 10.7884/Teke.340
- Aytmatov, C. (1992). *Kızıl Elma. Çev. R. Özdek*, İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınları.
- Bakhtin, M. M. (1994). *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Ed. Michael Holquist. Çev. C. Emerson, M. Holquist. Texas: University of Texas Press.
- Bal, M. 1999. *Narratology Introduction to the Theory of Narrative*. Toronto: University of Toronto Press.
- Dervişcemaloğlu, B. (2007). Gerard Genette'e Göre Anlatı Söylemi. <https://www.ege-edebiyat.org/wp/?p=819>. Erişim Tarihi 03.06.2024.
- Genette, G. (2011). *Anlatının Söylemi: Yöntem Hakkında Bir Deneme*. Ferit Burak Aydar (Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Erdoğan, N. (1981). *Yapısal Çözümleme ve Kitle İletişimi. Kurgu*, 4 (1), 65-79. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kurgu/issue/59619/859017>
- Halliwell, S. (2022). *Diegesis - Mimemis* (Çev. M. S. Akım). ARTS: Artuklu Sanat ve Beşerî Bilimler Dergisi
- Jahn, M. (2012). *Anlatıbilim*. (Çev. B. Dervişcemaloğlu). İstanbul: DergahYayınları.
- Karataş, E. (2014). "Çocuk Edebiyatında "Karakter" Kavramı", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*
- Kırzioğlu, B. (2010). Kızıl Elma'nın Türklük İçin Anlamı ve Cengiz Aytmatov'un Kızıl Elma Hikâyesi. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 0 (7) , . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunitaed/issue/2853/39496>
- Mutlu, E. (2004). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nacaroğlu, D. (2022). *Bir Anlatı Türü Olarak Dijital Platform Dizilerinde Öyküleme Unsurları: Kulüp Dizisi Üzerinde Bir İnceleme*. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2022 (58) , 73-96. DOI: 10.47998/ikad.1100911
- Öztoğat, N. T. (2005). *Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

- Parın, K. (2017). *Anlatıbilim: Anlatı Teorisi El Kitabı*. Akademik Dil Ve Edebiyat Dergisi, 1(1), 68-74.
- Ricoeur, P. (2007). *Zaman ve Anlatı Bir: Zaman-Olayörgüsü-Üçlü Mimesis*, Çev., Mehmet Rifat- Sema Rifat. İstanbul: Y.K.Y
- Yeşil, Ş.Y. (2015). “Bilge Karasu Yazınında “Yerin Ruhü”: Göçmüş Kediler Bahçesi’nin Anlatı Dünyaları [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi]. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi.
- Yılmaz, R. (2014). “Anlatı Yoluyla Dünyanın Zihinsel Yeniden Kurulumu: “Palto”, “Dönüşüm” Ve “Hayvan Çiftliği” Romanlarının Alımlama Pratikleri Üzerine Bir İnceleme” *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Yücel, T. (1979). *Anlatı Yerlemleri: Kişi, Süre, Uzam*. İstanbul: Ada Yayınları.